

Advokatens rolle i det grønne skiftet

Hva er egentlig advokatens rolle i det grønne skiftet, og hvilke behov vil oppstå i årene som kommer?

Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

1

Agenda

- 01 Innledning
- 02 Miljø
- 03 Sosiale forhold og menneskerettigheter
- 04 Det grønne skiftet og advokathverdagen
- 05 Fremtidsutsikter og avsluttende råd

2

01

Innledning

3

Det grønne skiftet

- Bærekraft utvikling
 - Miljø
 - Sosiale forhold
 - Økonomi og virksomhetsstyring

- Verdenskommisjonen 1987

Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs

- Regjeringen 2022

Klimaendringene er en trussel mot hele menneskeheten og svekker ikke bare framtidige muligheter for utvikling, de undergraver også allerede oppnådde resultater

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

• ETTER MED GRØNNE: Slik og omgjort: Tori Linn (P) med Sverre Hjeltnes (H) i Hjeltnes' hjemmet. Et bilde som viser hvordan Norge har utviklet seg i løpet av de siste 100 år. (P) Jan-Martin Skjerve / NTB

Miljøorganisasjoner saksøker staten

4

4

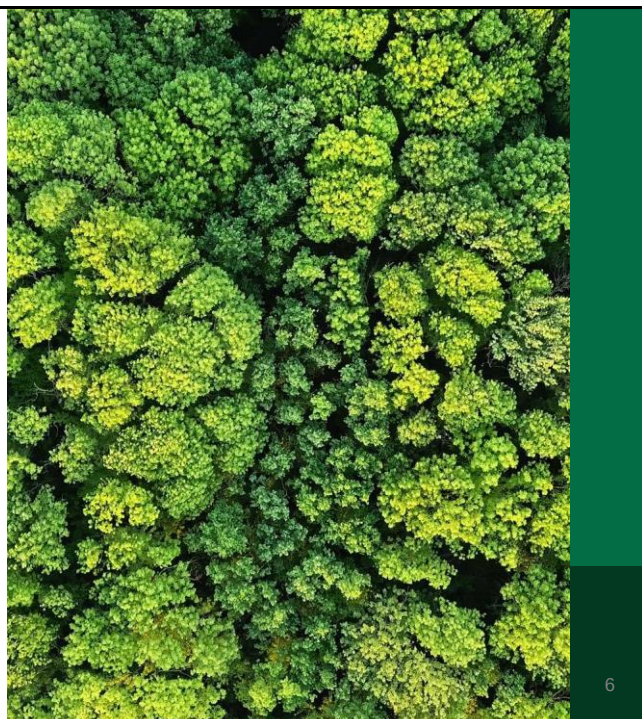
5

Hvorfor skal advokater kunne bærekraft?

1. Bevissthet og forventning – presse, unge, ansatte, forbrukere, myndigheter, investorer
2. Påvirker alle markeder, også advokatvirksomhet
3. Ikke lenger soft law

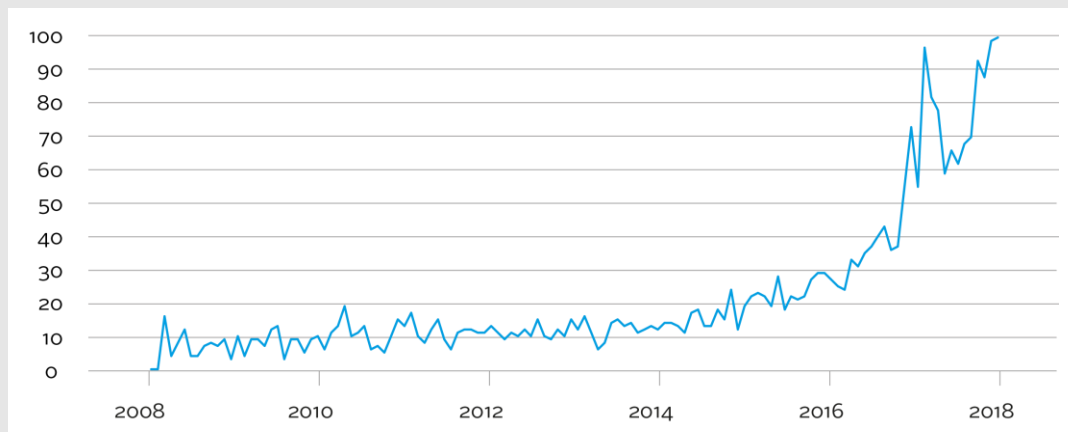

Gjensidig forsterkende

6

Google-søk: "ESG"

Wiersholm Source: World Economic forum 2019 Global Risks Report

7

7

Økt bevissthet - forbrukere og samfunnet

- FNs klimarapporter og synlige klimaendringer
- Ønsker bærekraftige produkter
- Ber om miljøinformasjon fra virksomheter
- Investerer i grønne fond
- Klimasøksmål

➡ Halvparten av alle forbrukere er villige til å betale mer for grønne produkter.

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

8

8

Økt bevissthet - virksomheter

- Ett år siden: Ukjent for 80 % av ledere
- Rask utvikling og økt kunnskap om nye regler
 - Taxonomien, offentligjøringsforordninger
 - Åpenhetsloven
- Økt fokus på, og endret håndheving av, gjeldende regler
- Økt praktisk betydning
 - M&A
 - Kontrakter
 - Prosedyre

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

9

9

Interne endringer og kompetanse

Kompetanse og plassering av bærekraftsansvar i virksomhetene

2021: Compliance har "all" juridisk risikohåndtering

- Tradisjonell compliance
- Arbeid med bærekraft
- Arbeid med menneskerettigheter
- Økt involvering i all risikostyring – økonomi, omdømme mv. (?)

2022: Delt ansvar

- Større virksomheter splitter funksjonene
- Utfordrende for mindre bedrifter
- Regulatoriske krav til delt ansvar?
- Juridisk kompetanse og prosesskompetanse en forutsetning?
- Utfordringer ved delt ansvar nå når det også kommer en tredje funksjon i bærekraftsansvarlig
- Problemstillinger knyttet til rollefordeling. Hvem kontrollerer hva og hvem?

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

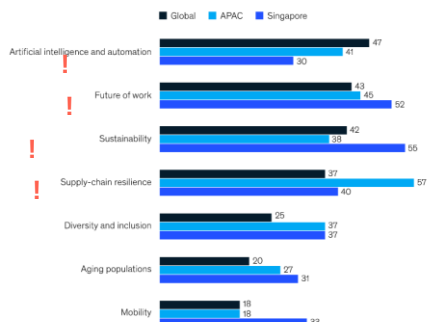
10

10

Fremtidens bedrifter vil sannsynligvis drive mer og mer med bærekraft

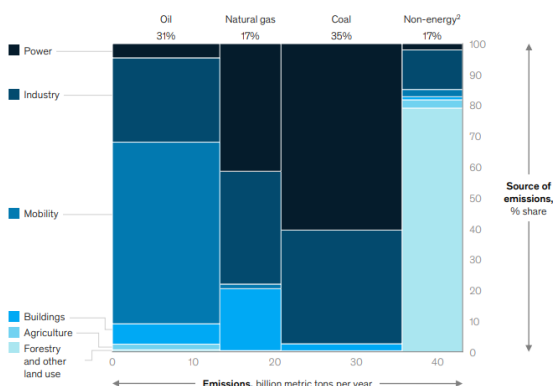
Where the best opportunities for launching new businesses exist, according to global corporate leaders.

Share of respondents who selected this trend as one of the top 3 trends their organization is likely to address through new-business building over the next 5 years, %

Wiersholm Kilde: McKinsey

Energy use accounts for 83 percent of the CO₂ emitted across energy and land-use systems. CO₂ emissions per fuel and energy and land-use system, 2019, share¹

11

Vekst i bærekraftsrådgivning

...ref. oppslag i Finansavisen 24. april 2022

- Norvestor kjøper nordiske selskaper for 200 mill.:
 - The Governance Group (norsk)
 - Velocity (dansk)
 - Position Green (svensk)
- Sterk tro på vekst pga. økte rapporteringskrav fra bl.a. EU taksonomien og åpenhetsloven
- Det nordiske markedet i dag er verdt rundt 4 milliarder og forventes å øke til **10 milliarder** i 2026

NORVESTOR ETABLERER POSITION GREEN GROUP

Sikter mot milliardomsetning

TJENESTER: Norvestor satser en halv milliard på å utkonkurrere de fire store revisjonsselskaper på bærekraftsrådgivning.

ANDREA RASLAND

Oppkjøpsfondet Norvestor kjøper norske The Governance Group, danske Velocity og svenske Position Green for å utkonkurrere de fire store på bærekraftsrådgivning. I løpet av fem år er ambisjonen å samle fire over en milliard kroner. Charlotte Wilhelmsen Rasker i Norvestor sier at de har sett på markedet lenge, og at de for de landet på de tre selskaper som nå utgjør Position Green Group var i tillegg med rundt 200 selskaper. «Vi ser at markedet for ESG-tjenester vokser raskt som følge av økte rapporteringskrav fra blant annet EU's taksonomi og åpenhetsloven som tre i kraft i sommer, sier Rasker. Hun viser til en undersøkelse av det nordiske markedet for bærekraftstjenester som avslørte at markedet i dag er verdt rundt fire

milliarder, og ventet å øke til over ti milliarder kroner i 2026. Norvestor-fondet som bygger opp selskapet er i dag på om lag fire milliarder, på Position Green ser FFE-selskapet for seg å bruke 500 millioner kroner de neste fem seks år. Oppkjøpet av de tre første selskaper skal ifølge Rasker ha kostet rundt 200 millioner kroner. «Men de fire store har bare bærekraft som en underavdeling til Position Green, vi er derimot en selvstendig på bærekraftsrådgivning, noe vi ser kan være en fordel i et gradert marked, sier Rasker. The Governance Group er blant annet ledende i Norge i bærekraft på børs, og fungerer i dag som rådgiver for om lag en tredjedel av de børsnoterte selskaper på Oslo Børs når det kommer til bærekraftstrategier og ESG-rapportering. Rasker forteller at danske Velocity også driver med rådgivning mens svenske Position Green, som ble startet i 2016, er

SATSER FRISKT: Fra venstre: Maria Gyllenberg, partner i The Governance Group, Jacobus Nohem grunnleggende partner, The Governance Group og ny konsernsjef i Position Green Group, Charlotte Wilhelmsen Rasker, Investment Manager i Norvestor og Mette Andersen, partner i The Governance Group. «Det nye selskapet, et et teknologisk selskap med en software-as-a-service-plattform for ESG-data. «Vi er blant forberedt kjøpt opp i flere måneder. Blant annet er vi en av de fire store revisjonsselskaper, sier Jacobus Nohem som startet opp The Governance Group tilbake i 2016. millioner året for og sett igjen med et resultat på 10 millioner, en dobling fra 2020. I Position Green skal Nohem fylle rollen som konsernsjef, og i dag mandag fra de 20 medarbeiderne i selskapet til et konsern med over 200 ansatte. Med et norsk, et dansk og et svensk selskap som utgjør et Position Green allerede eksisterer i de nordiske markedene hvor de i dag betjener om lag 400 kunder. For å nå omsetningsmålet må selskapet selskaper vokse raskt (opptil 200) i Norden. «Ambisjonen er å etablere seg i flere markeder i løpet av 2022 og vi er i dialog med flere selskaper. Vi ser på muligheter til å etablere i Canada, Sørøst-Asia og USA, sier Jacobus. «Det vil nok nok komme ytterligere oppkjøp i løpet av de neste 12-36 månedene, mener Nohem.

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

12

Reguleringsbølge

- Internasjonal rettsliggjøring – ansvarliggjøring av selskapene og investorer
- Rapporteringsregler om miljø, sosiale forhold og selskapsstyring
- ESG-direktiver og nasjonal lovgivning
 - Veileder om hvordan ESG-vurderinger skal inkorporeres
 - Sikrer utvikling, publisering og rapportering om ESG
 - Sikrer allokering av midler og underbygger rapporteringsregelverket for virksomhetene det investeres i

“ Awareness is rapidly changing, and I believe we are on the edge of a fundamental reshaping of finance. The evidence on climate risk is compelling investors to reassess core assumptions about modern finance [...] Over time, companies and countries that do not respond to stakeholders and address sustainability risks will encounter growing scepticism from the markets, and in turn, a higher cost of capital.”

- Larry Fink, Black Rock

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

13

13

Stort regulatorisk landskap

- Klimalovgivning: 2642
- Klimasøksmål: 1954
- Komplekst samspill av nasjonalt og internasjonalt regelverk
- Griper over flere "tradisjonelle" rettsområder
 - Miljø, forurensning, miljøkriminalitet, naturvern, plan- og bygg
 - Sosiale forhold, arbeidsmiljøkriminalitet, HMS
 - Menneskerettigheter
 - Finansielle reguleringer, rapporteringsplikter

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

14

14

Advokatens rolle

- Juss og advokater er viktige bidragsytere
- Lede samfunnsaktører i "riktig retning"
- Utvikle og anvende regelverket
 - Grønne investeringsordninger
 - Arbeidsmiljøkrav
 - Menneskerettigheter
- Utvikle forretningsmuligheter
 - Grønn teknologi
- Særskilte plikter for advokatene (eks. RGA)

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

15

15

02

Miljø

16

EU regulering av miljø

17

EU-taksonomien i et nøtteskall

To hovedfunksjoner:

- i. Legaldefinisjon av "bærekraftige økonomiske aktiviteter"
- ii. Rapporteringsverktøy for finansiell bærekraftsinformasjon

Formål:

- Kanalisere kapital til bærekraftige økonomiske aktiviteter
- Motvirke markedsfragmentering og grønnvasking

Status og prosess

- Ikrafttredelse skjer i to faser: Første del om begrenning av klimaendringer og klimatilpasning trådte i kraft 1. januar 2022. Reglene for de resterende klimamålene gjelder fra 1. januar 2023
- Norsk prosess: en ny lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren er vedtatt. Ikrafttredelse avhengig av innlemmelse i EØS-avtalen.

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

Finansmarkedsdeltakere som tilbyr finansielle produkter

Store foretak av allmenn interesse, forutsatt mer enn 500 ansatte (regnskapsdirektivet art. 19a eller 29a)

EU og medlemsland ved etablering av standarder eller merkelapper for grønne finansielle produkter mm.

18

18

Hva regnes som bærekraftig?

GI ET "VESENTLIG BIDRAG" TIL
ETT AV SEKS BÆREKRAFTSMÅL
("Substantially contribute")

IKKE GJØRE "VESENTLIG SKADE"
("Do no significant harm")

OPPFYLLE MINIMUMSKRAV TIL
SOSIALE STANDARDER
("Minimum social safeguards")

BÆREKRAFTMÅLENE:

1. BEGRENSNING AV KLIMAENDRINGER
2. KLIMATILPASNING
3. BÆREKRAFTIG BRUK AV VANN OG MARINE RESSURSER
4. OMSTILLING TIL SIRKULÆR ØKONOMI
5. FOREBYGGING OG KONTROLL AV FORURENSNING
6. BESKYTTELSE AV ØKOSYSTEMER

Skog og miljøvern

Industri

Energi

Vann, kloakk og avfall

Transport

Bygg- og anlegg

Kommunikasjon og informasjon

Vitenskapelig og teknisk informasjon

Forurensning

21

Regulering av miljø

- Sentrale reguleringer
 - Forurensningsloven, miljøinformasjonsloven
 - Grunnloven § 112
 - Straffeloven § 240
 - EUs taksonomi
- Endret håndhevelse av gjeldende regler
- Straffeansvar
- Bevisstgjøring og normutvikling:
 - Nye regler og nye prinsipper, eks. sirkulærøkonomi
 - Klimasøksmål

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

22

22

Forurensning og avfall

- Plikt til å unngå forurensning fra all virksomhet / aktivitet
- Særskilt tillatelse til forurensende virksomhet
- Krav om varsling ved akutt forurensning
- Håndheving og tilsyn: Forurensningsmyndighetene
- Endret håndheving fra forurensningsmyndighetene

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

23

23

Konsekvenser ved budd

- Ansvar: den som forurensar, eller eier forurensningen
- Tiltaksplikt ved forurensning eller fare for forurensning
- Pålegg om undersøkelse og tiltaksplan
- Pålegg om opprydning
- Bøter / tvangsmulkt: NOK 10 000 - MNOK 7.
 - Økning?
- Straff
 - Harrier-saken

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

24

24

Miljøinformasjon

25

Miljøinformasjonsloven

- Miljøinformasjonsloven av 2003
- Inspirasjon for Åpenhetsloven
- Sikre allmennheten tilgang til miljøinformasjon
 - opplysninger og vurderinger om
 - miljøet,
 - faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, og
 - menneskers helse, sikkerhet og levevilkår
- Plikt til å imøtekomme krav om miljøinformasjon
- Klagenemnda for miljøinformasjonsvedtak
 - Særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13
 - Begrensede sanksjonsmuligheter

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

26

26

Grønnvasking

27

Bruk av miljøpåstander i markedsføring

Wiersholm

Forbrukertilsynet: Flere kleskjeder tatt for ulovlig klimamarkedsføring

Forbrukertilsynet har gjennomført en stor kontroll av et utvalg klesleverandører i Norge. De mener halvparten av kjedene bryter norsk lov i måten de fremstiller klærne sine som bærekraftige.

<https://www.nrk.no/norge/flere-kleskjeder-har-fatt-palegg-fra-forbrukertilsynet-for-ulovlig-miljomarkedsforing-1.15104437>

28

28

Bruk av miljøpåstander i markedsføring

- Ikke definert i markedsføringsloven
 - Ord/bilder/symboler og kombinasjoner av disse
- Relevante bestemmelser i markedsføringsloven
- Dokumentasjonskrav
 - Den som fremsetter påstanden har bevisbyrden
 - Forbrukertilsynet praktiserer et strengt dokumentasjonskrav
 - Faglig forsvarlige, korrekt og oppdatert dokumentasjon
- Alle aktører i markedsføringsskjeden kan holdes ansvarlig
- Sanksjoner

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

Bruk av utsagn, opplysninger, bilder, merkeordninger eller symboler som gir inntrykk av at virksomheten tar særlige miljømessige hensyn, eller at produktet har slike særlige egenskaper"

- Forbrukertilsynet

29

29

03

Sosiale forhold og Menneskerettigheter

30

Menneskerettigheter har blitt hard law

- Utvikling: fra statsforpliktelse til næringslivsansvar
- Bakgrunn
 - Globalisering
 - Bevisstgjøring - risiko for brudd på menneskerettighetene som følge av selskapets aktivitet
 - Normutvikling
- Internasjonal rettsliggjøring
 - UN Guiding Principles on Business and Human Rights
- Særlovgivning:
 - Frankrike, UK, Australia, Nederland, California
 - Åpenhetsloven

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

31

31

Åpenhetsloven i et nøtteskall

"Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold"

IKRAFTTREDELSE 1. JULI 2022. TILSYNSMYNDIGHET: FORBRUKERTILSYNET.

Internasjonal inspirert

- Bygger på UNGP and OECDs retningslinjer.
- Følger internasjonal trend om MR og ESG.
- Kjent for mange (+ LOA § 5, påse-plikt, andre krav mv.)

Lovens formål

- Fremme selskapers respekt for *grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold*.
- Sikre allmennheten informasjon om hvordan negative konsekvenser håndteres.

Lovens virkeområde

- "Større virksomheter" i Norge og som tilbyr varer og tjenester.
- Større utenlandske virksomheter som tilbyr varer og tjenester i Norge, som er skattepliktige i Norge.

Tre plikter

1. Aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet og leverandør-/verdikjede (§ 4).
2. Rapportere om vurderinger og rutiner (§ 5).
3. Informere ved forespørsel (§§ 6-7).

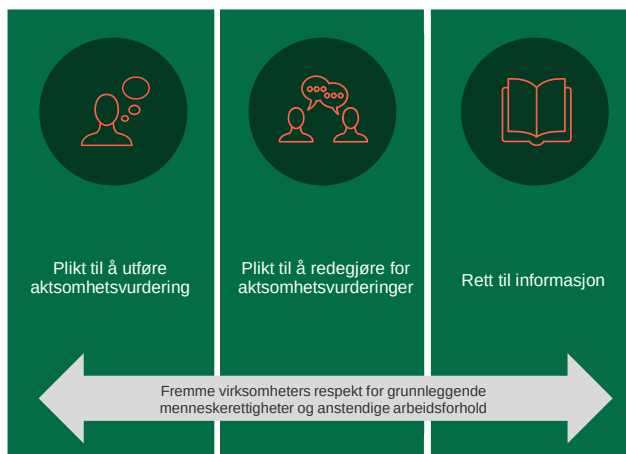
Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

32

32

Særlig om åpenhetsloven

- Gelder for større virksomheter
- Gjelder for større **utenlandske** virksomheter som tilbyr varer og tjenester i Norge, og som er skattepliktige til Norge etter norsk intern lovgivning
- Større virksomheter: omfattes av regnskapsloven § 1-5, eller som på balansedagen overskrider grensene for to av følgende tre vilkår:
 1. salgsinntekt: 70 millioner kroner
 2. balansesum: 35 millioner kroner
 3. gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: 50 årsverk.
- Morselskap regnes som større virksomheter dersom vilkårene er oppfylt for mor- og datterselskaper sett som en enhet.
- Ca 9000 virksomheter vil omfattes

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

33

33

Plikt til å utføre og redegjøre for aktsomhetsvurderinger

- Utførelsesplikt
 - Forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer
 - Kartlegge og vurdere negative konsekvenser
 - Iverksette egnede tiltak
 - Oppfølging
 - Kommunikasjon
- Redegjøringsplikt
 - Offentlig redegjørelse av aktsomhetsvurderingene
 - Minstekrav

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

34

34

Rett til informasjon

- Rett på informasjon fra en virksomhet om hvordan virksomheten håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser
 - Generell informasjon
 - Informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr

Krav kan avslås dersom kravet

- Ikke tilstrekkelig grunnlag til å identifisere kravet
- Er åpenbart urimelig
- Omhandler noens personlige forhold
- Gjelder tekniske og organisatoriske forhold ved virksomheten som faller inn under bedriftshemmeligheter

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

35

35

04

Det grønne skiftet og advokathverdagen

36

Compliance for advokater

1

Advokatrollen

- Regler for god advokatskikk
- CCBES Code of Conduct
- Ny advokatlov

2

Klientrelasjonen

- Behandling av klientmidler
- Økonomisk kriminalitet og medvirkning
- Miljøkriminalitet
- Behandling av ansatte, kunder etc.

3

Rådgivningen

- Forventninger om compliance som integrert del av rådgivningen

Vekst i bærekraftsrådgivning

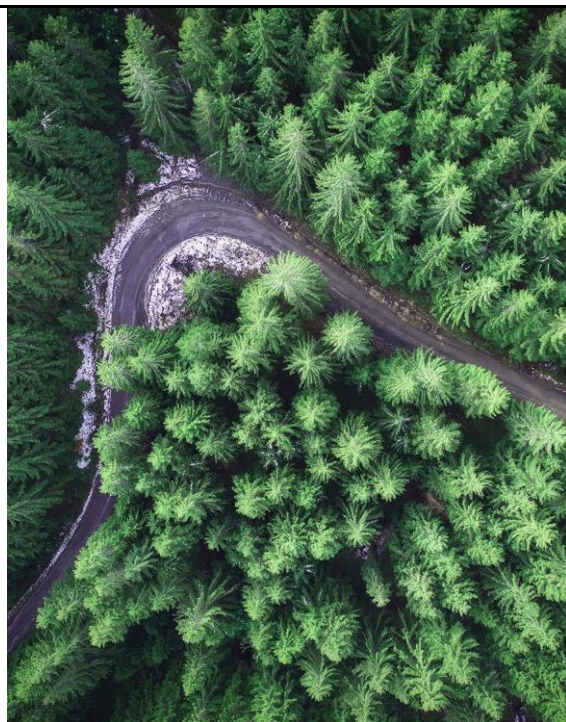
- Markedet for spesialisert bærekraftsrådgivning vil øke
- Vekst:
 - Påskudd til eksisterende leveranser (eks shipping og finansiering)
 - Etablering av nye leveranser (eks fondsetablering)
 - Løpende rådgivning knyttet til bærekraft
- Eget fotavtrykk

Bærekraft og ESG relatert tvist

- Klimasøksmål: 1954
- Tradisjonelle miljøsøksmål: Forurensningssaker
 - Stat mot privat part
 - Spørsmål om brudd på konkrete rettslige forpliktelser
- Nye miljøsøksmål: Klimasakene
 - Privat mot stat
 - Privat mot privat
 - Spørsmål om brudd på generelle forpliktelser (retten til et sunt miljø)
 - Norges klimasøksmål (Strasbourg)
- Fremtidige miljøsøksmål: Bærekraftssaker

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

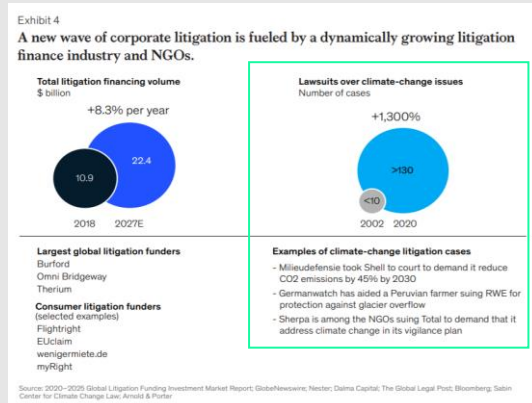
39

39

Bærekraft og ESG relatert tvist fremover

- Økt antall krav fra kategorien miljø og klima forventet i årene fremover
- Egne advokatfirma med spesialisering: ClientEarth
- London School of Economics (Juli, 2021) rapporterte at det kumulative antallet klimaendring relaterte saker globalt har mer enn doblet seg siden 2015
- *We are seeing ESG litigation arise in this area from an expanding suite of causes of action, from corporations law, to tort law, to consumer class actions (...) there has been a shift towards challenging corporate and government decision-makers and funders, predominantly through allegations of greenwashing and failure to disclose climate change risk (...) This shift in climate litigation focus mirrors a global rise in shareholder activism*
- International arbitration som følge av net-zero og COP26 – særlig i energi og entrepris
- *The European Commission's much-awaited "Fit for 55%" legislative package, which aims to achieve a 55% reduction in carbon emissions by 2030 and net zero by 2050, along with the expected publication in early 2022 of its proposed Supply Chain Directive, which will impose human rights due diligence obligations on companies operating in the EU.*
- Observerer flere ESG klausuler i kommersielle kontrakter ettersom selskaper får økt juridisk og kommersielt press på å bevege seg mot net zero og beskytte human rights. *ESG clauses are novel, complex, and largely untested, factors that are likely to give rise to disputes about how they should be interpreted and applied. To the extent a dispute does arise and the underlying contract contains an arbitration clause, the dispute will be determined by arbitration.*

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

40

40

Advokater og menneskerettigheter

- § 1.4 i RGA: "En advokat skal ikke gi råd som advokaten forstår eller må forstå innebærer krenkelse av noen menneskerettigheter eller en betydelig risiko for dette. Med menneskerettigheter menes de samme som i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettighetene." (Gjelder foreløpig bare for medlemmer av Advokatforeningen).
- Advokatforeningens veiledning for menneskerettigheter skal være enkelt tilgjengelig.
- Krav til opplæring, firmapolicy vedtatt på høyeste nivå, utpekt partner skal være ansvarlig for gjennomføring.
- Beskrive firmaets forventninger til forretningsforbindelser (leverandører mv.) og klienter.
- Realistisk og konkret vurdering av hvordan og i hvilke tilfeller advokatfirmaet kan ha innvirkning på menneskerettigheter.
- Konkret aktsomhetsvurdering (human rights due diligence) av nye klienter, mer spisset for nye oppdrag for eksisterende klienter.

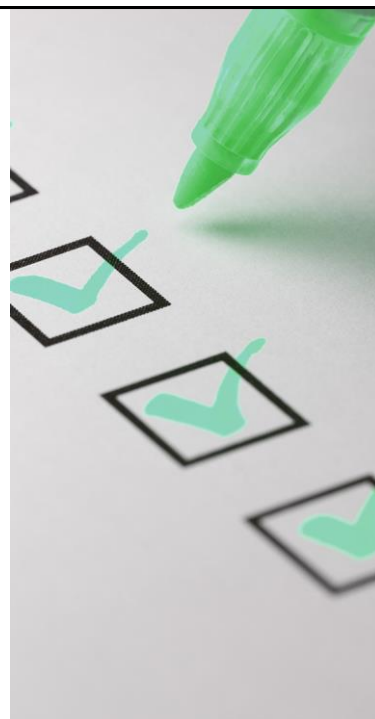
Sjekklister

Registrering av nye klienter / oppdrag:

- Sjekk åpne kilder
- Ved tvil eller spørsmål snakk med:
 - Ansvarlig partner
 - Compliance-team
 - Etikkomite

Løpende arbeid med saker

- Vær årvåken og still spørsmål
- Ved tvil, diskuter
- Hvis risiko for brudd på menneskerettigheter identifiseres:
 - Snakk med klienten etter avklaring med ansvarlig partner
 - Tilby bistand
 - Klienten vil ikke vil følge vår råd?

05

Fremtidsutsikter og avsluttende råd

43

Hva skjer fremover

- Initiativer i EU og Norge
- Ny brun taksonomi?
- Ny sosial taksonomi?
- EU Green Bond Standard
- Kapitaldekningsreglene: favorisere grønt eller "straffe" brunt?

Wiersholm

Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

44

44

Tips

- Få oversikt
 - Egen virksomhet, fotavtrykk, markedsføring
 - Nye regler
 - Man kan ikke kunne alt
- Lag en strategi
 - Definer ambisjon, visjon
 - Hvilke roller påtar en seg?
- Utvikle kompetanse og spesialisering
- Følg med – det kommer endringer

Wiersholm Advokatenes Fagdager, 20.05.2022

45

45

Takk for oss!

Georg Abusdal
Engebretsen

Partner
gae@wiersholm.no
M: +47 97 79 97 21

Helene Moustgaard
Bogen

Senior associate
hebo@wiersholm.no
M: +47 41 69 70 72

wiersholm.no

Wiersholm

46